

Політологія

УДК 323.1:327.5(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17438860>

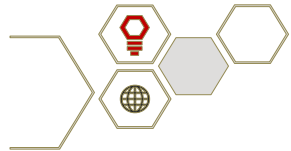
Політична медіація як інструмент зміцнення національної єдності в умовах російської агресії

Примаков Каміль Юрійович,

кандидат юридичних наук, докторант кафедри політології, соціології та публічного управління, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-6143-8474>

Прийнято: 21.09.2025 | Опубліковано: 25.10.2025

Анотація. У статті розглянуто політичну медіацію як ефективний інструмент забезпечення суспільної консолідації та національної єдності України в умовах повномасштабної російської агресії. **Метою** дослідження є теоретичне обґрунтування сутності політичної медіації, аналіз її ролі у зниженні соціально-політичної напруженості, запобіганні внутрішнім конфліктам та зміцненні довіри між владою і громадянським суспільством у контексті захисту державного суверенітету. **Методи** дослідження охоплюють системно-структурну, порівняльно-політологічну, інституційну та аналітичну практики, що дали змогу комплексно розглянути взаємозв'язок між розвитком політичної медіації та процесами суспільної консолідації в умовах воєнного стану. Використання порівняльного методу забезпечило аналіз досвіду реалізації медіаційних практик у державах Європейського Союзу, що перебували у стані політичної або воєнної кризи, та виявити релевантні моделі для українського контексту. **Результати** дослідження свідчать, що політична медіація є не лише технологією мирного врегулювання суперечностей, а й



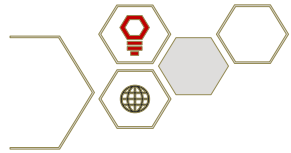
інституційним механізмом формування політичної культури взаємоповаги, діалогу та спільної відповідальності. Встановлено, що розвиток інститутів політичної медіації сприяє відновленню горизонтальних комунікацій між центральною владою, місцевими громадами та громадянським суспільством, знижує ризики політичної поляризації, посилює внутрішню єдність держави та допомагає своєчасно реагувати на конфлікти різного характеру, зокрема соціально-економічні, сімейні, трудові та публічно-правові спори. У **висновках** наголошено, що формування системи політичної медіації в Україні має бути пріоритетним напрямом державної політики у сфері демократизації, безпеки та національної єдності. Запровадження політичної медіації на інституційному рівні сприятиме розвитку культури консенсусу, підвищенню довіри до органів влади, ефективнішому реагуванню на кризові ситуації та зменшенню впливу деструктивних політичних та інформаційних чинників, спричинених зовнішньою агресією. Подальше удосконалення законодавчого регулювання у сфері медіації та підтримка громадських ініціатив діалогу є запорукою сталого суспільного розвитку, національної стійкості та зміцнення політичної єдності українського народу.

Ключові слова: суспільна консолідація, державне врядування, довіра, конфліктологічна взаємодія, громадянський діалог, політична культура.

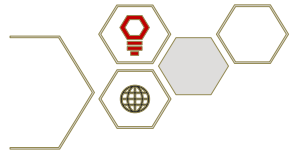
Political mediation as a tool for strengthening national unity under conditions of russian aggression

Kamil Prymakov,

Candidate of Legal Sciences, Doctoral Student of the Department of Political Science, Sociology and Public Administration, Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-6143-8474>



Abstract. The article examines political mediation as an effective tool for ensuring social consolidation and national unity in Ukraine under conditions of full-scale Russian aggression. The study aims to substantiate the essence of political mediation theoretically, analyze its role in reducing socio-political tensions, preventing internal conflicts, and strengthening trust between authorities and civil society in the context of protecting state sovereignty. The research **methods** include system-structural, comparative-political, institutional, and analytical approaches, which allowed for a comprehensive investigation of the relationship between the development of political mediation and processes of social consolidation under martial law conditions. The comparative method enabled the analysis of implementing mediation practices in European Union countries experiencing political or military crises, identifying relevant models for the Ukrainian context. The **results** of the study indicate that political mediation is not only a technology for peaceful conflict resolution but also an institutional mechanism for forming a political culture of mutual respect, dialogue, and shared responsibility. It has been established that the development of political mediation institutions contributes to the restoration of horizontal communications between central authorities, local communities, and civil society, reduces the risks of political polarization, strengthens the internal unity of the state, and helps timely respond to various types of conflicts, including socio-economic, family, labor, and public-legal disputes. The **conclusions** emphasize that the formation of a political mediation system in Ukraine should become a priority direction of state policy in the areas of democratization, security, and national unity. The institutional implementation of political mediation will promote a culture of consensus, increase trust in government bodies, enhance responsiveness to crises, and mitigate the impact of destructive political and informational factors caused by external aggression. Further improvement of legislative regulation in the field of mediation and support for public dialogue initiatives is key to sustainable social development, national resilience, and strengthening the political unity of the Ukrainian people.



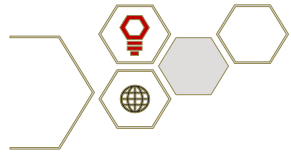
Keywords: social consolidation, public governance, trust, conflict interaction, civic dialogue, political culture.

Постановка проблеми. Зміцнення національної єдності та суспільної стійкості в умовах російської агресії є одним з найважливіших викликів сучасної української державності. Суспільна поляризація, інформаційні маніпуляції, зниження рівня довіри до політичних інститутів та посилення соціальної напруги створюють реальні загрози для внутрішньої стабільності та ефективного функціонування демократичних механізмів врядування. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток політичної медіації як інструменту мирного врегулювання суперечностей, формування культури політичного діалогу та консолідації громадянського суспільства.

Попри актуальність цієї проблеми, в Україні інституційна система політичної медіації перебуває на початковому етапі формування. Відсутність чітких нормативно-правових засад, обмежена кількість підготовлених фахівців-медіаторів, низький рівень політичної культури та довіри між владою і громадянами ускладнюють впровадження ефективних комунікативних практик. У результаті політичні конфлікти нерідко загострюються, що негативно впливає на соціальну згуртованість та національну безпеку.

З огляду на це постає науково-практична потреба у системному дослідженні політичної медіації як механізму забезпечення національної єдності в умовах зовнішньої агресії, аналізі її ролі у врегулюванні внутрішніх суперечностей та визначенні перспектив її інституційного розвитку в Україні. Предметом дослідження є виявлення теоретико-методологічних основ політичної медіації, аналіз закордонного досвіду її реалізації та розроблення пропозицій щодо адаптації ефективних моделей політичного діалогу до українських реалій.

Це дослідження має важливе наукове значення, оскільки сприяє розширенню теоретичних уявлень про політичну медіацію як інструмент

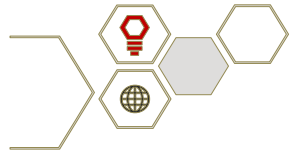


стабілізації суспільно-політичних процесів і формування єдиного національного дискурсу. Водночас воно має практичну цінність, адже спрямоване на розроблення конкретних рекомендацій щодо запровадження медіаційних практик у публічному управлінні, посилення інституційної спроможності держави до мирного розв'язання політичних конфліктів та зміцнення національної єдності українського суспільства в умовах тривалої російської агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика політичної медіації як інструменту забезпечення суспільної консолідації та національної єдності України посідає важливе місце у сучасних наукових дослідженнях, що зумовлено як збройною агресією РФ, так і необхідністю зміцнення внутрішньої політичної стабільності. Значну увагу у науковій літературі приділено аналізу ролі медіації у врегулюванні політичних конфліктів та відновленні довіри між владою та громадянським суспільством.

Зокрема, дослідник П. Лисянський [1; 2] розглядає вплив мілітаризації на політичні процеси в Україні та регіоні, підкреслюючи загрозу виникнення військових і політичних конфліктів, що підкреслює актуальність використання медіаційних механізмів. Автори М. Дубов та О. Федотова [3] аналізують роль електронних технологій у збереженні документів органів місцевого самоврядування під час воєнних дій, що є важливим аспектом підтримки прозорості та відкритості управлінських процесів.

Питання теоретичних і практичних аспектів політичної медіації розглянуто у роботах М. Вариводи та Н. Романа [4], А. Француза і Д. Зубка [5], В. Литвиненка [6], які досліджують сутність політичного посередництва, його інституційні механізми та перспективи розвитку в Україні. Науковці О. Кармаза [7] та Д. Лікарчук [8] висвітлюють медіацію як спосіб альтернативного врегулювання спорів і політичних конфліктів, а О. Чепік-Трегубенко [9] акцентує на специфіці медіації в умовах воєнного стану та напрямках її розвитку.

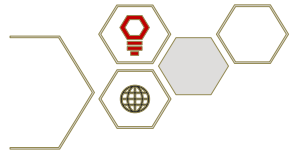


М. Голинська [10] аналізує сучасні напрями розвитку медіації в Україні у воєнний час, зокрема її роль у формуванні культури діалогу та взаємної відповідальності. У своєму дослідженні О. Сегіна та С. Антонова [11] підкреслюють, що інституційне впровадження медіації у громадах сприяє мирному врегулюванню конфліктів та зміцненню громадянського суспільства. Водночас І. Басова [12] розглядає медіацію в умовах воєнного стану як ефективний інструмент зменшення соціально-політичної напруги.

Питання ролі політичної медіації у розв'язанні воєнних конфліктів та економічних спорів висвітлюють І. Патлашинська [13], О. Андрєєва [14], М. Калашкінська [15], наголошуючи на необхідності формування національної системи політичної медіації, інтеграції досвіду ЄС та міжнародних практик, зокрема розвитку професійної підготовки медіаторів.

Таким чином, огляд наукової літератури засвідчив багатовекторність досліджень – від теоретичних основ політичної медіації та аналізу інституційних механізмів до практичних аспектів її впровадження під час воєнного стану. Водночас, як підкреслено у сучасних дослідженнях, залишаються актуальними питання подальшого удосконалення законодавчого регулювання медіації в Україні, підготовки кваліфікованих фахівців та формування системи діалогу між владою і суспільством для забезпечення національної єдності та стійкості держави.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри зростання уваги наукової спільноти до питань політичної комунікації, діалогу та врегулювання конфліктів, проблема політичної медіації як інструменту зміцнення національної єдності в умовах російської агресії залишається недостатньо дослідженою. Більшість наукових праць зосереджується на загальних аспектах конфліктології, соціальної стабільності або функціонуванні політичних інститутів, однак відсутній ґрунтовний аналіз саме політичної медіації як окремого інституту, здатного забезпечити



ефективний механізм порозуміння між державою, політичними діячами та громадянським суспільством.

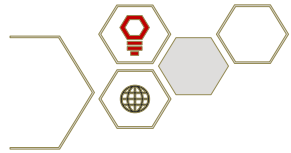
Недостатньо висвітленими залишаються питання нормативно-правового регулювання політичної медіації в Україні, зокрема визначення її правового статусу, процедурних засад та інституційних механізмів реалізації. Обмежена кількість комплексних порівняльних досліджень щодо адаптації успішних європейських практик медіаційного врегулювання політичних криз до українського контексту, де тривають воєнні дії та водночас здійснюються процеси демократизації.

Також недостатньо досліджено роль політичної медіації у протидії інформаційним і гібридним загрозам, що безпосередньо впливають на рівень довіри в суспільстві та національну єдність. Потребують уваги і практичні аспекти щодо підготовки медіаторів, формування системи етичних стандартів політичного діалогу та залучення інститутів громадянського суспільства до процесів політичної медіації.

Вивчення цих питань є необхідним для формування цілісної концепції політичної медіації в Україні, що передбачає визначення її функцій, принципів, інституційного потенціалу та нормативного забезпечення.

Формулювання цілей статті (визначення завдання). Метою дослідження є комплексне вивчення політичної медіації як інструменту зміцнення національної єдності України в умовах тривалої російської агресії з урахуванням сучасних викликів політичної комунікації, громадянської консолідації та безпекової стабільності.

Актуальність теми зумовлюється необхідністю пошуку ефективних механізмів діалогу між різними суспільними групами, подолання інформаційних та ідеологічних розколів, зокрема формування довіри між владою, громадянським суспільством і медіа. В умовах воєнного стану політична медіація набуває особливого значення як засіб запобігання



внутрішнім конфліктам, збереження єдності політичного простору та підвищення стійкості держави до зовнішніх впливів.

Для досягнення мети дослідження сформульовано такі завдання:

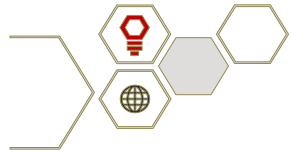
- проаналізувати сутність, принципи та функції політичної медіації у сучасних демократичних суспільствах;
- визначити особливості використання медіаційних практик у політичних процесах України в умовах воєнного стану;
- дослідити роль політичної медіації у зміцненні національної єдності та досягненні суспільного консенсусу.

Виконання цих завдань покликане сформувати цілісне наукове уявлення про політичну медіацію як ефективний механізм консолідації суспільства, підвищення довіри до державних інститутів і забезпечення сталого розвитку демократичної України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному глобалізованому світі жоден процес взаємодії між країнами не може відбуватися без офіційних домовленостей, угод чи переговорів. Саме переговори є основним інструментом досягнення компромісів, а залучення третьої, неупередженої сторони значно підвищує ефективність цього процесу. Такі сторони, що є нейтральними посередниками між учасниками переговорів, називають медіаторами, а їхня діяльність – медіацією.

Історично процедура медіації виникла у США в 1920–1930-х роках, а вже у 1960-х роках набула сучасних рис. Цей період відзначався активізацією громадських рухів – протестів проти війни у В'єтнамі, боротьбою за громадянські права, студентськими ініціативами. Масштабні соціальні зміни стимулювали пошук альтернативних способів розв'язання конфліктів, що виходили за межі традиційних судових процедур.

Важливу роль у становленні медіації відіграла служба Community Relation Service (CRS), створена у 1964 році при Міністерстві юстиції США. Її завданням було врегулювання конфліктів расового, етнічного чи



національного характеру через переговори та посередництво. Поступово медіаційна практика поширилася на європейський континент: у Великій Британії, Франції, Німеччині та інших країнах медіацію почали активно впроваджувати у 1980-х роках. Наразі не існує єдиної універсальної моделі медіації – кожна країна адаптує її до власних правових, культурних і політичних умов [8, с. 54].

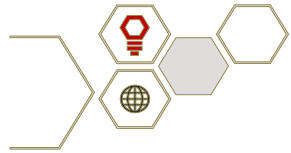
З огляду на це медіація в сучасному розумінні є процедурою примирення сторін конфлікту шляхом їхнього вступу у добровільні переговори за участі нейтрального посередника (медіатора). Основною метою такої взаємодії є досягнення взаєморозуміння та ухвалення взаємоприйнятних рішень [16]. Сутність медіації дає змогу виокремити її основні риси (рис. 1).



Рис. 1. Характерні риси політичної медіації як інструменту зміцнення національної єдності

Джерело: власна розробка автора за джерелом [5, с. 28]

Таким чином, медіація поєднує елементи переговорного процесу, посередництва та досягнення взаємовигідних рішень на основі добровільної участі сторін. Її ефективність зумовлена дотриманням принципів нейтральності, конфіденційності та взаємної довіри, що забезпечує стійкі результати без примусу чи тиску. Застосування медіаційних практик у політичній сфері сприяє формуванню культури діалогу, запобіганню конфліктам і зміцненню національної єдності.



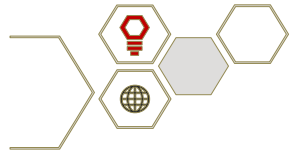
У політичній площині медіація виконує надважливу функцію – посередництво у врегулюванні суперечностей між політичними суб'єктами, державами чи суспільними групами. Вона сприяє налагодженню комунікації між протилежними політичними силами, запобігає загостренню протистояння, формує основу для досягнення консенсусу та стабільності.

У добу глобалізації політична медіація є не лише механізмом розв'язання окремих конфліктів, а й інструментом підтримання міжнародної та внутрішньої безпеки. Вона дає змогу мінімізувати ризики політичної дестабілізації, забезпечити мирне узгодження інтересів різних сторін і створити передумови для національної консолідації.

Одним з наймасштабніших конфліктів XXI століття є російсько-український, що має глибокі політичні, історичні та ціннісні корені [4, р. 213]. В умовах цього протистояння політична медіація набуває нового значення – вона є не лише засобом врегулювання міжнародних суперечностей, а й механізмом внутрішньої єдності українського суспільства.

В українському контексті, що визначається тривалою збройною агресією Російської Федерації, політична медіація набуває особливого значення. Це не лише інструмент зовнішньополітичного врегулювання, а й необхідний механізм внутрішньої консолідації суспільства у процесі національної відбудови. Саме ефективне політичне посередництво здатне зміцнити довіру між державними інститутами, політичними силами та громадянським суспільством, запобігти надмірній поляризації, відновити горизонтальні зв'язки між регіонами та сприяти формуванню відчуття спільної відповідальності за майбутнє України.

Таким чином, політична медіація є не лише зовнішньополітичним, а й національним інструментом консолідації, що забезпечує гармонізацію інтересів у суспільстві, зменшує рівень напруги та створює передумови для стабільного розвитку України в умовах тривалої агресії.



Для глибшого розуміння ролі медіації у політичному процесі та її потенціалу у зміцненні національної єдності доцільно проаналізувати основні принципи, механізми та функції політичної медіації в контексті українських реалій (табл. 1).

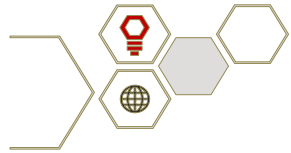
Таблиця 1

Принципи медіації

Принцип	Суть
Нейтральність і неупередженість	Посередник має залишатися цілковито нейтральним і неупередженим, утримуючись від підтримки будь-якої зі сторін конфлікту. Така позиція формує довіру між учасниками переговорного процесу та створює умови для ухвалення справедливих і взаємоприйнятних рішень. Завдяки збереженню нейтральності медіатор створює безпечний простір для відкритого висловлення позицій, інтересів і потреб сторін
Конфіденційність	Однією з базових засад політичної медіації є збереження конфіденційності. Сторони повинні бути впевнені, що вся інформація, озвучена під час переговорів, не буде доступною третім особам. Дотримання цього принципу сприяє щирому обміну думками, дає змогу висловлювати занепокоєння без ризику репутаційних чи політичних втрат та формує атмосферу взаємної довіри
Добровільність участі	Участь у процесі медіації має бути виключно добровільною для всіх сторін. Примусові заходи здатні знизити результативність переговорів і ускладнити пошук компромісу. Добровільність сприяє конструктивності, оскільки сторони самостійно зацікавлені в досягненні домовленостей. Водночас у політичній практиці можлива й так звана «умовна добровільність», коли зовнішній тиск, санкції чи інші чинники спонукають сторони долучатися до переговорів задля врегулювання кризових ситуацій

Джерело: узагальнено автором на основі [4, с. 214]

Розглянуті принципи медіації реалізуються на практиці, зокрема під час врегулювання внутрішньополітичних та соціальних конфліктів, що виникають унаслідок російської агресії проти України та потребують пошуку шляхів зміцнення національної єдності. Сучасний процес політичного посередництва (медіації) характеризується високою гнучкістю та здатністю адаптуватися до особливих потреб і обставин конфлікту. Така адаптивність дає змогу враховувати унікальні характеристики кожної сторони та конкретної ситуації, що сприяє пошуку найефективніших і взаємовигідних рішень. Крім того, гнучкість медіації передбачає можливість застосування різноманітних методів

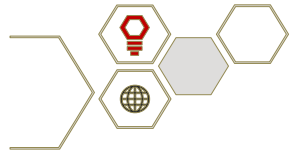


і практик для досягнення домовленостей, що підвищує шанси на успішне врегулювання конфлікту.

Ефективність політичного посередництва значною мірою залежить від ретельної підготовки та планування. Медіатор або група медіаторів повинні детально ознайомитися з історією конфлікту, його причинами та позиціями сторін, аби розробити ефективну стратегію переговорів. Підготовка передбачає збирання необхідної інформації, аналіз конфліктної ситуації та прогнозування можливих сценаріїв розвитку подій. Крім того, важливо проводити постійний моніторинг виконання домовленостей та оцінювання результатів переговорного процесу, що сприяє своєчасному виявленню проблем та вживанню заходів для їхнього розв'язання [4, р. 215].

У деяких випадках для підвищення ефективності політичного посередництва може виникати потреба у залученні зовнішніх експертів, міжнародних організацій або держав. Міжнародна та дипломатична підтримка стимулює сторони до участі у переговорах і сприяє досягненню стійких результатів. Наразі є кілька незалежних міжнародних та регіональних платформ, що виконують функції нейтральних посередників, забезпечують сприятливі умови для переговорів та забезпечують стабілізацію конфліктів. Однак питання доцільності використання таких майданчиків у політичній медіації залишається дискусійним. Попри високий потенціал і репутацію Міжнародної організації з міграції (IOM), Центру гуманітарного діалогу (HD Centre), Міжнародної кризової групи (ICG), Фонду Карнегі та Європейського інституту миру (EIP), їхня діяльність може стикатися з певними обмеженнями, що впливають на ефективність процесу.

Прикладом сучасного застосування політичної медіації на національному та міжнародному рівні можна вважати протидію російській агресії, де потреба у нейтральних посередниках є особливо актуальною. Вагомого значення набуває пошук майданчика для переговорів, на якому можливо досягти домовленостей про деескалацію та подальше припинення



військових дій. Передумовою для успішного перемовного процесу є не лише визначення позицій та вимог сторін, а й наявність чітких і надійних гарантій безпеки для України, що зазнала агресії та окупації значної території. Важливо усвідомлювати, що оборона територіальної цілісності та суверенітету країни не свідчить про небажання вести переговори, а є правомірним захистом національних інтересів. З огляду на це політичне посередництво має забезпечувати умови, за яких держава, що зазнала агресії, почуватиметься захищеною та впевненою під час та після переговорного процесу.

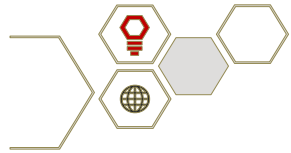
Не менш важливим є питання виконання домовленостей, адже саме від надійності механізмів реалізації результатів переговорів залежить ефективність політичної медіації. Сторони мають заздалегідь визначити, хто гарантуватиме виконання угод і які дії будуть вживатися у разі недотримання зобов'язань, зокрема з боку агресора. Історичний досвід засвідчив, що відсутність таких гарантій може серйозно підірвати процес врегулювання конфлікту.

Політична медіація відрізняється від інших видів посередництва особливою складністю та високими вимогами до учасників. Вона передбачає не лише вирішення конфліктів, а й формування стабільних відносин між сторонами під впливом значного соціального та політичного тиску. У таблиці 2 наведено основні особливості політичної медіації, що визначають її ефективність та роль у зміцненні національної єдності.

Таблиця 2

Особливості політичної медіації та її переваги

Особливість	Суть та значення
Соціальна значущість політичних відносин	Політичні переговори привертають значну увагу громадськості та зазвичай супроводжуються високим соціальним тиском на сторони, що вимагає від медіатора особливої обережності та дипломатичності
Високі вимоги до медіатора	Медіатор повинен не лише володіти стандартними професійними навичками, а й демонструвати дипломатичну майстерність, враховувати традиції політичного середовища та реагувати на динаміку переговорів
Нейтральність та гнучкість	Дотримання нейтральності є основним, а в політичному контексті – критично важливим. Медіатор має швидко адаптуватися до



Особливість	Суть та значення
	змін, застосовувати гнучкі стратегії та практики відповідно до поточної ситуації
Конфіденційність	Збереження деталей переговорів у таємниці забезпечує відкритий обмін думками та запобігає ризику політичних або репутаційних втрат для сторін
Стратегічне мислення	Медіатор має прогнозувати можливі наслідки рішень та обраних стратегій, враховуючи їхній вплив на політичну стабільність, мир та подальші взаємини між сторонами
Переваги медіації	Медіація сприяє збереженню відносин між сторонами, дає їм змогу контролювати процес, враховувати формальні та неформальні правила, скорочує час та витрати на врегулювання конфлікту, підвищує ймовірність досягнення взаємоприйнятних рішень, укладення мирних угод і припинення військових дій

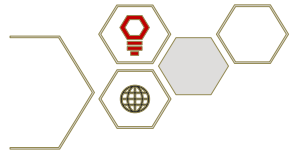
Джерело: узагальнено автором на основі [15, с. 40]

Політична медіація в умовах російської агресії набуває особливої актуальності, оскільки широкий спектр конфліктів, що виникають у соціально-політичному та економічному середовищі, потребує ефективних механізмів врегулювання. У таблиці 3 наведено основні типи конфліктів, з якими стикаються українські громадяни, державні органи та громади під час воєнного стану, та показано роль медіації у зміцненні національної єдності та запобіганні соціальної напруженості.

Таблиця 3

Вплив політичної медіації на стабілізацію соціальних та політичних відносин під час російської агресії

Тип конфлікту (спору)	Приклади ситуацій / характер конфлікту	Роль політичної медіації у зміцненні національної єдності
Парламентські конфлікти	Розбіжності між політичними фракціями щодо ухвалення рішень у сфері безпеки, відбудови та соціальної політики	Сприяє пошуку компромісів між політичними силами, формуванню спільних стратегічних рішень
Виборчі конфлікти	Порушення виборчого процесу, маніпуляції, оскарження результатів виборів у воєнний або післявоєнний період	Забезпечує прозорість, легітимність виборів і зміцнює довіру громадян до інститутів влади
Громадсько-політичні протести	Мітинги, акції протесту щодо соціальної чи військової політики держави	Посередництво сприяє зміні конфронтації на формат діалогу, запобігає ескалації насильства
Міжрегіональні суперечності	Розбіжності між громадами щодо пріоритетів відбудови, розподілення ресурсів або політичного представництва	Підтримує єдність держави, зменшує регіональні напруження

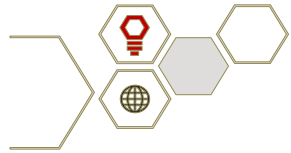


Тип конфлікту (спору)	Приклади ситуацій / характер конфлікту	Роль політичної медіації у зміцненні національної єдності
Міжетнічні конфлікти	Напруженість між представниками різних національних груп у громадах, що постраждали від військових дій	Забезпечує міжкультурний діалог і сприяє толерантності
Міжконфесійні суперечності	Суперечності між релігійними громадами щодо використання храмів, участі у волонтерських чи гуманітарних проєктах	Сприяє взаємоповазі та збереженню духовної єдності суспільства
Взаємини між владою та громадськістю	Недовіра до органів влади, критика рішень щодо мобілізації, відбудови, соціальної підтримки	Формує комунікаційний міст між державними структурами та громадянським суспільством
Конфлікти в громадах, що пережили окупацію	Суперечки щодо колабораціонізму, ставлення до військових подій, відновлення місцевого самоврядування	Допомагає досягти порозуміння, сприяє процесам примирення та соціальної інтеграції на рівні громади
Політичні конфлікти у середовищі лідерів думок та партій	Суперечності між представниками політичних рухів, громадських ініціатив і волонтерських об'єднань	Сприяє узгодженню стратегічних позицій і спільній роботі задля післявоєнного відновлення країни

Джерело: власна розробка автора

Таким чином, аналіз наявних конфліктів і спорів, що виникають унаслідок повномасштабного вторгнення, виявляє значущу роль політичної медіації у збереженні національної єдності та стабільності. Впровадження ефективних механізмів медіації дає можливість своєчасно реагувати на потенційні загострення, запобігати ескалації конфліктів та знижувати навантаження на судову систему, створює умови для конструктивного врегулювання суперечок між внутрішньо переміщеними особами, військовослужбовцями, громадами, політичними партіями та іншими учасниками суспільних процесів. Це доводить, що політична медіація є невіддільним інструментом забезпечення соціальної стабільності, зміцнення довіри до державних і громадських інституцій та формування ефективного механізму мирного врегулювання конфліктів у воєнних умовах.

Висновки. Політична медіація в умовах повномасштабної російської агресії проти України є не лише технологією мирного врегулювання конфліктів, а й стратегічним інструментом консолідації суспільства,



зміцнення довіри між владою і громадянами та формування культури політичного діалогу. Її застосування сприяє зниженню політичної напруженості, запобіганню радикалізації та поляризації суспільних настроїв та розвитку механізмів громадської участі у процесах ухвалення політичних рішень.

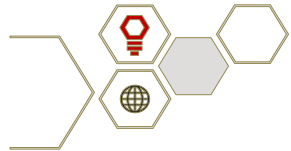
Розвиток інститутів політичної медіації забезпечує горизонтальні зв'язки між центральною владою, місцевими громадами та громадянським суспільством, що особливо важливо в умовах воєнного стану. Така взаємодія сприяє утвердженню принципів взаємоповаги, довіри й спільної відповідальності за долю держави.

Інституціоналізація політичної медіації має бути одним з визначальних напрямів державної політики у сфері демократизації та національної безпеки. Її розвиток створює підґрунтя для формування культури консенсусу, підвищення ефективності комунікацій між суспільними групами та мінімізації впливу деструктивних політичних та інформаційних чинників.

Отже, політична медіація є важливою засадою національної стійкості та політичної єдності України, формуючи інституційну основу для мирного врегулювання внутрішніх суперечностей, збереження соціальної згуртованості та посилення державної суб'єктності на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Лисянський П. Л. Цивільний мілітаризм РФ як загроза виникнення військових конфліктів у країнах Східної Європи. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (Одеса, 26 квіт. 2024 р.). Одеса. 2024. С. 780–782. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28331> (дата звернення: 09.08.2025).



2. Лисянський П. Вплив процесів мілітаризації на розвиток сучасних політичних відносин. *Літонис Волині*. 2024. № 31. С. 140–144. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2024.31.22>.

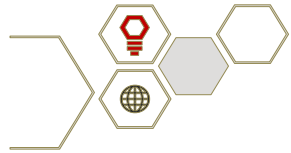
3. Дубов М. С., Федотова О. О. Електронні технології зберігання документів органів місцевого самоврядування України в умовах збройних конфліктів. *Věda a perspektivy*. 2023. № 11(30). С. 537–552. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-11\(30\)-537-552](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-11(30)-537-552).

4. Варивода М., Романь Н. Політична медіація (політичне посередництво). Communication as a factor of transparency of social interaction: psychological, historical, legal, economic and political dimensions. New realities in the conditions of war and in the post-war perspective / eds. J. Mrozek, O. Koval, M. Radziłowicz. Olsztyn: ЕІк, 2024. Р. 213–222. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/52813/1/Monograph_Conference_Ukraine_Ternopil_WUNU_2024.pdf#page=214 (дата звернення: 09.10.2025).

5. Француз А. Й., Зубко Д. В. Політична медіація в Україні. *Legal Bulletin*. 2022. № 4. С. 26–30. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2022-04-26-30>.

6. Литвиненко В. М. Медіація в Україні: поняття та перспективи розвитку. *Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціально-гуманітарних та поведінкових наук в умовах воєнного стану*: матеріали міжнар. науково-практ. конф. (м. Чернігів, 25–26 квіт. 2023 р.). Чернігів. 2023. С. 187–190. URL: <https://if.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Збірник-Міжн.конф.-25.04.2023.pdf#page=187> (дата звернення: 09.08.2025).

7. Кармаза О. Медіація та переговори як альтернативні способи вирішення спорів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 13–18. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.5.02>.



8. Лікарчук Д. С. Медіація як спосіб врегулювання політичних конфліктів. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2021. № 8. С. 50–61. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.8.2021.249009>.

9. Чепік-Трегубенко О. Медіація в умовах воєнного стану в Україні: сучасність та перспективні напрями дослідження. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 1 (132). С. 38–44. DOI: 10.31733/2078-3566-2024-5-6.

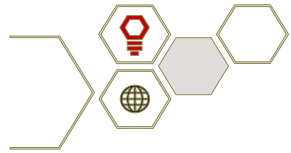
10. Голинська М. І. Медіація в Україні у воєнний час. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 01–02 червня 2023 р.)*. Львів. 2023. С. 314–316. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Naukovo_Doslidna_Chastyna/Docs/2023_VIKL_Suchasni_naprjami.pdf#page=315 (дата звернення: 09.08.2025).

11. Сегіна О. М., Антонова С. Є. Інститут медіації в Україні як один із альтернативних механізмів врегулювання конфліктів у громадах мирним способом: проблеми та перспективи розвитку у період воєнного конфлікту. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2023. № 4. С. 320–330. DOI: <https://doi.org/10.31713/ve4202328>.

12. Басова І. Медіація в умовах воєнного стану. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. 2024. № 2 (70). С. 5–9. DOI: <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2024.2.1>.

13. Патлашинська І. До питання ролі політичної медіації у вирішенні воєнних конфліктів: досвід для України. *Вісник Львівського університету*. 2022. № 42. С. 298–303. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.42.39>.

14. Андрєєва О. В. Медіація як ефективний спосіб вирішення економічних спорів в умовах воєнного стану та в післявоєнний період. *Право України*. 2023. № 10. С. 101–111. URL:



https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/article-pravo_2023_10-s7.pdf
(дата звернення: 09.08.2025).

15. Калашкінська М. В. Медіація як метод вирішення політичних конфліктів: перспективи для України. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів*: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 30 квітня 2024 р.). Одеса. 2024. С. 39–42. URL: dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/19603/1/Kalashlinska.pdf (дата звернення: 09.08.2025).

16. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 09.08.2025)

17. Mediation Gap Analysis Report 2020. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f7/435/116/5f743511604ec221015187.pdf> (дата звернення: 09.08.2025).